

Taxkic

«Шӯхтабъ ва ... дақиқфаҳм ҷавоне...»

(Назаре ба шарҳи ҳол ва эҷоди Шоҳ Гарид Мирзо)

Ҳусайн Бойқаро ҷаҳорда писар дошт, ки бузургтарини онҳо Ҷадевуззомон Мирзо (волидаш Султонбеким) ва хурд Шоҳ Гарид Мирзо (модараш Ҳадичабеким) будаанд.

Алишиер Навоӣ Шоҳ Гарид Мирзоро фояз ӯзоз намуда, шеври у, ғаросат ва қироат таъсирбакши ӯро аз Қуръони Мâjed ҳеле таъриф кардааст.

Дад мачилиси ҳафтуми «Мачолис-ун-нағоис» ва дар боби оҳии ри достони «Фарҳод ва Ширин» Навоӣ уро сифат намудааст. Дар «Мачолис-ун-нағоис» менависад: шӯхтабъ ва нозуҳаёл ва дақиқфаҳм ҷавоне аст. Дар назм ва наср назараҳ маъдом ва дар мутахайяни ва ҳофиза адилаш номаълум. (тарҷума аз Ғарри Ҳиротӣ — С.Ф.).

Навоӣ матлаи се газали туркӣ ва газали форсии Гарид Мирзо меорад:

*Бозан балон ҷон ғами он маҳора шиҷ,
Ҷӣ воя, он мариз, ки ғардам ғӯбора шиҷ.*

Матлаи дувумро Навоӣ чунин сифат меқунад: «Ин матлаҳам бағоят ошиқона ва муҳисона воқеъ гаштааст.

*Дӯстонҳо ҳар гах, ғизар сӯи мазори ман күнег,
Ҷӯи ҷаҳонҳоро ҷони ғери ман күнег.*

Навоӣ дар ин мавриди аз девон тартиб додани Шоҳ Гарид ёд мекунад.

Ғаррии Ҳиротӣ, ки «Мачолис»-ро ба форсӣ тарҷума кардааст, дар матлаи газали форсӣ ва язди газали туркӣ ӯро, ки дар фикра ба шоир баҳшидааст, мөввараҷ.

Ғаррии Ҳиротӣ, ки ба «Мачолис-ун-нағоис» маҷилиси нуҳумро илована намудааст, дар фикра ба шоир баҳшидааш мегардад, ки Султон Алӣ, ки Гарид Мирзо онро ба бародараши, ки ба Ҷавонӣ Ҷомӣ ба тафвили Макка рафта буд, баҳшидааст.

*Корӣ мо ҷӯз фикри мурғон неҳӣ ғӯр аз ғери мо,
Ваҳ, ки ғери мо нағоҳаҳо ҳӯҷ, фикр (аз) корӣ мо.*

Шоҳ Гарид низ ба ин газал ҷаҳонигӣ гӯftааст, ки шоир матлаи онро меорад ва сифат меқунад: «Беҳтар аз ҳама гӯфт».

*Гар ҷӯзигӯи корӣ мо бӯдӣ зо ӯзғи ғери мо,
Инчунин оиҷӯфташо ҷаҳонҳо наёдӣ корӣ мо.*

Ҳамчунин дар ин маҷилиси Ғаррии Ҳиротӣ дар фикре дар хусуси Сайдид Җӯҳаммади Маҷалиси менависад: «...ғарзиҳо Ҳиротӣ аст, аввали Гарид» таҳаллус мекард, ҷун ба маҷилиси Султон Ҳусайнӣ Бойқаро расид, Мирзо (ъяне Ҳусайн Бойқаро — С.Ф.) ҷаҳони хотираи Шоҳ Гарид Мирзо таҳаллуси уро ба «Мачолис»-ро ҷаҳор дод».

Дар боби сеъоми таъзираи «Равват-ус-салотин»-и Ғаррии Ҳиротӣ ба Шоҳ Гарид фикраи алоҳида дода мешавад: «Шоҳ Гарид Мирзо валади Султон Ҳусайнӣ Мирзо буда ва дар шоирӣ ва

ҳуштабъӣ машҳур буд. Ва назми туркӣ ва форсиро ҳуб меғұфт ва девони ашъори у дар миённи мардумон машҳур аст». Пас аз ин гуфтор як газали таъсирбакши ва фасехи Гаридӣ «Бир қаро куз багари тошниҳо ҳосрӣ ман янъа»-ро меорад, ки аз ғанҷӣ байт барор аст. Аз шеври форсии у матлаи оҳиниҳоро, ки Навоӣ зонди намудааст, мөдҳид.

Чанд мояҳдӣ дар Эрон будам. Ба ман мияссар гардид, ки ҳамон газали Гарид Мирзо пайдо қунам, ки дар китоби Забоҳулоҳи Сафо «Таърихи адабиети Эрон» ҷонд шоҳтадааст:

*Дӯстонҳо ҳар гах, ғизар сӯи мазори ман күнег,
Ҷӯи ҷаҳонҳоро ҷони ғери ман күнег.*

Гаридӣ ҳар гах, ғизар сӯи мазори ман күнег.
Ҳоли эмонро қиёс аз Ҷӯзғори ман күнег.

*Чун да ҷони бодга лади Ҷӯзғори ман күнег,
Лойи ҷро маҳрими ҷони физори ман күнег.*

Ман аз ӯ рабон ҳалқу ӯ да ман бемиғифот,
Рағиф қор аз ғасбे беҳри фикри кори ман күнег.

Қоғими ман то зи ҳайми маҳвашон донон қисӣ,
Сураҳашро нақи дар лавҳи мазори ман күнег.

Ҷӯи ғизар ғарфи ағнома, ба ғасри лади ӯ,
Ҷӯи сӯи ғӯғли назми обдори ман күнег.

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро ба хотира шоирӣ ӯз будани Шоҳ Гарид Мирзо аз уро хеле дуст медошт. Дар «Фарҳод ва Ширин» фазилатҳои ҳубу ташниҳот ба илму маъrifat ва ҳунари баланди шеъргӯй душтани Гарид Мирзо сифат кардааст. Навоӣ дар назди писарони Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

*Дағузар ғизам паририе шӯдам ғевонаам,
Чист ҳами ӯ, киҷӯ боғаш нағонаи ҳонаам.*

Ҳазрати Навоӣ ба хотира шоирӣ ӯз будани Шоҳ Гарид Мирзо аз уро хеле дуст медошт. Дар «Фарҳод ва Ширин» фазилатҳои ҳубу ташниҳот ба илму маъrifat ва ҳунари баланди шеъргӯй душтани Гарид Мирзо сифат кардааст. Навоӣ дар назди писарони Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати Ҳусайн Бойқаро масъулияти ҳудро ҳисс монада, ҳудро ба шоирӣ ӯз буд. Агарчи баданаш нотавон будӣ, қаломаш марғуб будӣ. «Гарид» таҳаллус мекард. Ва байдӯ як байти форсии уро зикр менамоад:

Ҳазрати

